

De Afsluitdijk is een van de iconen van Nederlands Delta Design. De vismigratierivier die straks dwars door de dijk gaat, wordt er ook een. Een nieuwe kans voor de Nederlandse watersector zich internationaal te profileren met unieke kennis op het gebied van waterbouw en vismigratie.

Er gebeurt al veel om de kwaliteit van rivieren en het leven in die rivieren te verbeteren. Gekanaliseerde beken worden weer meanderend gemaakt, hier en daar worden dammen doorgestoken, sluisen worden voorzien van vispassages. Maar vergeleken bij de aanleg van de Vismigratierivier Afsluitdijk verbleken deze maatregelen haast een beetje. De aanleg van de vismigratierivier vormt samen met het op een kier zetten van de Haringvlietsluisen het sluitstuk voor het Nederlandse waterbeheer en de uitvoering van de Kader Richtlijn Water. “De vismigratierivier is een grootse oplossing, passend bij de dimensie van de Afsluitdijk”, zegt Herman Wanningen trots. Hij is directeur van de World Fish Migration Foundation. “Deze oplossing gaat echt een verschil maken, ook als zij elders in de wereld wordt toegepast.”

Hij was er vanaf het begin bij, in 2011, toen vertegenwoordigers van natuurorganisaties en organisaties van beroepsvissers en sportvissers aan tafel gingen om een oplossing

te bedenken voor het probleem van de trekvissen en de Afsluitdijk. “De Afsluitdijk vormt een onneembare barrière voor vissen die naar zoet water willen om te paaien. Met miljoenen tegelijk liggen ze te wachten tot de sluisen aan de west- en oostzijde van de Afsluitdijk opengaan om water van het IJsselmeer op de Waddenzee te spuien. Een deel van de vissen redt het om tegen de harde spuistroom in te zwemmen en het IJsselmeer te bereiken, de meeste niet. Dat heeft dramatische gevolgen voor de kwaliteit en variatie van de visstand in het IJsselmeer en daarmee voor het hele ecologische systeem, ook verderop bovenstrooms.”

PERMANENTE DOORGANG

Het idee van de vismigratierivier heeft iedereen enthousiast gemaakt, ook de betrokken overheden, wetenschappers, ingenieursbureaus en bouwers. Het gaat om een permanente doorgang door de Afsluitdijk die vissen als de fint, elft, zeeforel, prik en steur de kans biedt om zoet water te bereiken

Stockphoto

WERELDVISMIGRATIEDAG 21 APRIL 2018

De vismigratierivier is een van de voorbeeldprojecten die tijdens de internationale Wereldvismigratiedag, op 21 april 2018, centraal staan. Aan dit initiatief doen ruim 2.000 organisaties uit zestig landen mee. Ze vragen aandacht voor het belang van gezonde, open rivieren en trekvis. Het thema voor 2018 is *Happy Fish*, een symbool bedacht in het kader van de vismigratierivier. Wie mee wil doen, kan zich aanmelden via www.worldfishmigrationday.com.

(zie kader 'Een grootse oplossing'). De waterveiligheid blijft gegarandeerd door middel van schuiven aan beide kanten van de vismigratierivier. Die reguleren ook de stroomsnelheid en het zoet/zoutgehalte in de rivier, om een optimale situatie voor de trekvis te creëren.

Wanningen: "Deze oplossing is toepasbaar op alle plaatsen waar een dam een noodzakelijke, maar ook harde scheiding maakt tussen zoet en zout water." Dat is niet altijd het geval. De Haringvlietssluisen bijvoorbeeld zijn ook zo'n plek waar trekvis vanuit de Noordzee het zoete water proberen te bereiken. "Maar op die locatie is ervoor gekozen de sluisdeuren bij gunstige weersomstandigheden op een kier te zetten. Daar mogen zoet en zout water wel wat mengen." Voor de kennis die de vismigratierivier oplevert op het gebied van waterbouw en vismigratie, is wereldwijd veel belangstelling. Volgens Meinard Bos, projectleider van de provincie Fryslân, kunnen de ingenieursbureaus de kennis die ze hier opdoen, zeker ook in andere projecten toepassen. "Dan gaat het zowel over de vormgeving als over de techniek om de juiste stroomsnelheid te bepalen zodat vis daartegenin kunnen zwemmen. Vanwege de zeespiegelstijging zullen in de toekomst op veel plaatsen dammen en dijken worden aangelegd. Daar moet dan ook een oplossing komen voor trekvis. Een vismigratierivier is de optimale oplossing in situaties waarbij een zoetwaterbekken moet worden beschermd tegen zout water. Aangezien zoet water in grote delen van de wereld steeds kostbaarder wordt, zal deze oplossing vaker nodig zijn."

GEDRAG TREKVISSEN

De Vismigratierivier Afsluitdijk gaat ook een schat aan informatie opleveren over het gedrag van trekvis. Onder leiding

van de Waddenacademie wordt een onderzoeksprogramma opgezet. Bestuurslid Katja Philippart: "De Waddenacademie heeft als doel kennis over het Waddengebied te onderhouden en te versterken. Daaraan levert dit project een grote bijdrage."

Bij de vismigratierivier komt een testfaciliteit om te onderzoeken wat de rivier voor het gedrag en de populatie van trekvis betekent. In de spuikom, bij de ingang in de Waddenzee, worden vis gevangen en voorzien van een zendertje. Tijdens hun tocht door de vismigratierivier worden ze intensief gevolgd, ook via onderwatercamera's en kijkvensters. Philippart: "We willen weten wat ze precies doen, hoe ze de ingang vinden, de overgang van zoet naar zout maken en de stroming gebruiken om het IJsselmeer te bereiken. Als je dat allemaal weet, kun je daar rekening mee houden met de inrichting en het beheer van vismigratierivieren. Daarom wordt dit een interessant onderzoek. Er is veel internationale, wetenschappelijke belangstelling voor, onder meer vanuit Engeland, Amerika en Azië. Want vismigratie is een onderwerp dat wereldwijd speelt. We moeten het samen aanpakken om verder te komen." |

EEN GROOTSE OPLOSSING

De Vismigratierivier Afsluitdijk is een vier kilometer lange, slingerende rivier in het IJsselmeer, die via een afsluitbare opening (vijftien meter breed, tien meter hoog) in de Afsluitdijk verbonden is met de Waddenzee. Bij eb stroomt er zoet water uit het IJsselmeer naar de Waddenzee.

Deze stroom lokt vis naar de ingang van de rivier. De stroomsnelheid is zo laag dat zowel sterke als zwakkere vis er tegenin kunnen zwemmen. Andere dieren, zoals botlarven, laten zich door de vloedstroom meedrijven naar het IJsselmeer. De slingerende rivier begeleidt de vis van de zoute naar de zoete zone én voorkomt dat er zout water in het IJsselmeer stroomt.

Het project Vismigratierivier (kosten: 55 miljoen euro) is onderdeel van De Nieuwe Afsluitdijk, een breed programma van de provincies Noord-Holland en Fryslân en de gemeenten Hollands Kroon, Súdwest-Fryslân en Harlingen. Het programma heeft ambities op het gebied van natuur, duurzame energie, economie en recreatie en toerisme op en rond de Afsluitdijk. Bij Kornwerderzand wordt een bezoekerscentrum gebouwd dat in 2018 opengaat. Bezoekers krijgen hier een totaalbeleving van de Afsluitdijk, waaronder het verhaal van de vismigratierivier. Het project moet in 2022 klaar zijn. (www.vismigratierivier.nl)